

Què és la Il·lustració. Idees bàsiques i autors principals.

Context: És una nova forma de pensament impulsada per la burgesia europea per lluitar contra l'Absolutisme, la noblesa i l'Església i l'economia basada en la propietat de terres. Dit d'altra manera, contra l'Antic Règim.

Neix a Anglaterra, a començaments del segle XVIII, des d'on passarà a Alemanya i França i on s'expressarà en forma de lluita social amb la Revolució Francesa.

El pensament il·lustrat es fonamenta principalment en:

- **Racionalisme:** L'home és capaç de comprendre tot allò que passa a través de la seva intel·ligència. Només és real i acceptable allò que pot ser comprès amb la raó.
- **Recerca de la felicitat a través de la llibertat:** L'objectiu màxim de l'Home a la Terra és la recerca de felicitat. Per això s'ha de trobar a través de la propietat privada, llibertat i igualtat – política i legal- (ideals de la burgesia). Per una altra banda, amb l'educació es pot millorar les condicions de vida dels éssers humans.
- **Laïcisme:** Ens trobam amb la primera vegada a la Història on es superposa el laïcisme en la cultura, front la religió. Així, els il·lustrats parlaran de:
Filantropia: amor a l'home, per l'home. Això va en contra de la caritat: amor a l'home per a mor a Déu.
En aquest sentit, podem veure que en el segle XVIII augmenten les obres de filosofia, ciències naturals. En canvi, els llibres religiosos seran escassos.

El Despotisme Il·lustrat

El pensament Il·lustrat arribarà a Espanya, però l'existència d'una Monarquia Absolutista farà que els ideals d'aquest pensament siguin revisats i adaptats a la situació política, i per tant, als interessos de l'Absolutisme. Parlarem de Despotisme Il·lustrat.

Així, el Despotisme Il·lustrat és aquella forma de: "utilització de la ideologia il·lustrada per part de lleis absolutes per a mantenir el seu absolutisme"

Algunes de les causes per les quals a Espanya el pensament il·lustrat no va calar profundament en la societat foren:

- Absència d'un grup fort i cohesionat de la burgesia
- Conservadurisme dels grups intel·lectuals
- Fort pes de l'Església dins les institucions polítiques
- Fort analfabetisme de la societat

Així i tot, *Feijóo, Campomanes, Jovellanos, Aranda, Floridablanca, Olavide*, etc seran figures importants dins el moviment il·lustrat. El seu pensament serà difós a través de les **Societats Econòmiques d'Amics del País**, institució dedicada a impulsar reformes econòmiques, l'educació i la difusió de les idees a través de traducció i publicació de llibres estrangers de pensament il·lustrat.

Per a ells l'educació ha de ser la base del progrés: impulsaran l'escola pràctica, obligatòria, comú als dos sexes, amb relacions amb l'estranger. També lluitaran contra els ordres religiosos i contra els estaments privilegiats.

Aquests pensadors es trobaran amb el govern de **Carles III** (1759-88) que practica el Despotisme Il·lustrat. De fet, Carles, en el seu període de regnat a Nàpols (1734-59) ja havia entrat en contacte amb les idees il·lustrades, per la qual cosa va ser partidari d'incloure-les en el seu govern a Espanya.

Les reformes proposades des d'aquest pensament seran:

Economia:

- protecció de l'agricultura, amb colonització de terrenys i introducció de cultius (**fisiocràcia**). Això va implicar la limitació dels privilegis de la Mesta.
- Creació de mercats, amb millora de les infraestructures de transport i lliure circulació de mercaderies(lliure circulació de gra, 1765), així com acabament del monopoli del comerç colonial de Cadis (1765).
- Recolzament de l'activitat industrial, alliberant el procés de fabricació (1768) o abandonant la gestió directa de les Reials Fàbriques (1761) (**liberalisme econòmic**). També es crearen aranzels (1782) i tractats per defensar la indústria nacional front l'exterior.
- Augment de la recaptació fiscal: creació de la Loteria Nacional, Banc Nacional de San Carlos...

Reformes socials:

- Dignificació de les feines (1783)
- creació de centres educatius: acadèmies i universitats i impuls de l'obligatorietat de l'educació primària.

Reformes institucionals:

- limitació del poder municipal amb l'elecció de càrrecs elegits per la població (síndics i diputats del comú)

Reformes religioses:

Impulsió del **regalisme** que es traduirà amb l'expulsió dels jesuïtes (1766), supressió de tradicions religioses populars, limitació del poder de la Inquisició...

Reformes militars

Establiment del servei militar obligatori i reorganització de l'estructura de l'exèrcit.

Aquestes reformes es duen a terme sense comptar amb el poble. El lema és "tot per al poble, però sense el poble"

El reformisme de Carles III també rebutjarà la llibertat política i serà defensor de la Societat Estamental.

D'aquesta manera, sense moure les bases, les arrels dels problemes, el reformisme no tindrà un èxit rotund. La noblesa i l'Església s'oposarà contínuament, ja que el sistema tocava els seus privilegis.

Un exemple del fracàs de l'intent reformista de Carles el podem veure a:

- *Motí d'Esquillace* (1766). Els preus elevats i l'escassetat d'aliments, oposició de càrrecs estrangers i oposició dels estaments privilegiats per les seves reformes donarà lloc a una crítica al govern. A això s'hi afegirà mesures pròpies del ministre Esquillace que no agradaran a la població: neteja urbana, prohibició de jocs d'atzar i d'ús d'armes, prohibició de la capa llarga i el capell d'ala ampla. El resultat serà la revolta del poble amb la conseqüent destitució del ministre, paralització de les reformes i abaixada de preus de productes bàsics.